

Memorandwm Esboniadol Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020. Rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Kirsty Williams AS
Y Gweinidog Addysg
23 Mehefin 2020

RHAN 1

1. Disgrifiad

- 1.1 Mae Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020 (“Rheoliadau 2020”) yn diwygio Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015 (O.S. 2015/484 (Cy.141)) (“Rheoliadau 2015”). Mae Rheoliadau 2015, ynghyd ag adrannau 17 ac 19 o Ddeddf Addysg (Cymru) 2014 (“Deddf 2014”), yn ymdrin â’r gofynion i athrawon ysgol ymgymryd â chyfnod sefydlu.
- 1.2 Mae Rheoliadau 2020 yn diwygio Rheoliadau 2015 mewn dwy ffordd:
 - (i) Maent yn galluogi’r corff priodol i leihau’r cyfnod sefydlu y mae angen i’r unigolyn ei gwblhau i leiafswm o 110 o sesiynau ysgol cyn belled â bod yr unigolyn yn rhoi cydsyniad (gweler rheoliad 8). Bydd yn dal i fod yn ofynnol i’r unigolyn gyflawni’r safonau a nodwyd yn adran 18 o Ddeddf 2014.
 - (ii) Mae rheoliad 8(d) yn mewnosod rheoliad newydd 8(6) a 8(7) yn Rheoliadau 2015. Mae’r rheoliadau yma yn caniatáu i sesiynau dysgu proffesiynol gyfrif tuag at gyfnod sefydlu person, ar yr amod bod y sesiynau hynny yn bodloni’r amodau a nodir yn rheoliad newydd 7A (gweler rheoliad 7). Ni chaiff y sesiynau dysgu proffesiynol hynny fod yn fwy nag 16% o hyd cyfan cyfnod sefydlu.
- 1.3 Yn ogystal, mae Rheoliadau 3 a 4 yn darparu y bydd Rheoliadau 5 i 9 yn parhau i fod mewn grym wedi i Rheoliadau 2020 ddod i ben mewn amgylchiadau penodol, cyfyngedig. Fel arall, fel y darperir yn rheoliad 2, daw Rheoliadau 2020 i ben ar 31 Awst 2021.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i’r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad

- 2.1 Gwneir y Rheoliadau hyn mewn ymateb i addasu ysgolion yng Nghymru yn sgil sefyllfa COVID-19 ac maent yn darparu y caiff rhai sesiynau dysgu proffesiynol a gynhelir cyn i’r Rheoliadau hyn ddod i rym gyfrif tuag at gyfnod sefydlu, er na fyddent yn cyfrif fel arfer yn absenoldeb y Rheoliadau hyn.
- 2.2 Credir bod y rheoliadau hyn yn angenrheidiol gan efallai na fydd athrawon newydd gymhwyso wedi gallu mynd i ysgol er mwyn cwblhau eu cyfnod sefydlu oherwydd lledaeniad COVID-19 yng Nghymru.

3. Y cefndir deddfwriaethol

- 3.1 Gwneir y Rheoliadau hyn o dan adrannau 17 a 47(1) o Ddeddf Addysg (Cymru) 2014.

3.2 Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn penderfyniad negyddol.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

4.1 Mewn ymateb i bandemig COVID-19, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y byddai pob ysgol yn cau ar 20 Mawrth ac yn cael eu haddasu i weithredu fel hybiau ar gyfer plant gweithwyr allweddol o 23 Mawrth. Mae addysgu a dysgu wedi parhau i ddysgwyr o bell.

4.2 Diben y newidiadau yw sicrhau nad yw athro newydd gymhwyso sy'n ymgymryd â chyfnod sefydlu o dan anfantais o ganlyniad i sefyllfa COVID-19.

4.3 O dan Reoliadau 2015, mae angen i athrawon newydd gymhwyso ymgymryd â chyfnod sefydlu statudol, sy'n cynnwys tri thymor ysgol neu 380 o sesiynau mewn ysgol neu, mewn amgylchiadau penodol, mewn sefydliad arall. Cânt gyfrif cyfnodau o gyflogaeth amser llawn neu ran amser tuag at eu cyfnod sefydlu, a chofnodi pob cyfnod o gyflogaeth gyda Chyngor y Gweithlu Addysg (EWC) gan ddefnyddio'r ffurflenni priodol.

4.4 Mae'r achosion o COVID-19 a'r angen i addasu ysgolion yn sgil hynny wedi golygu nad yw rhai athrawon newydd gymhwyso (h.y. y rhai hynny sy'n ymgymryd â chyfnod sefydlu rhan amser) yn gallu bodloni'r gofynion i gwblhau tri thymor neu 380 o sesiynau yn ystod y flwyddyn academaidd hon. Mae hefyd yn debygol y bydd sefyllfa COVID-19 yn parhau i darfu ar flwyddyn academaidd 2020/21, felly bydd Rheoliadau 2020 yn parhau i fod mewn grym ar gyfer athrawon newydd gymhwyso sy'n ymgymryd â chyfnod sefydlu yn ystod y cyfnod hwnnw.

4.5 Awdurdodau lleol yw'r cyrff priodol yn y broses sefydlu. Y corff priodol sydd â'r cyfrifoldeb statudol cyffredinol ar gyfer goruchwylio a hyfforddi pob athro newydd gymhwyso yn ei ardal ac am wneud y penderfyniad terfynol ar ddiwedd y cyfnod sefydlu (pasio / methu / angen estyniad).

4.6 Mae Rheoliadau 2020 yn rhoi disgrisiwn i'r corff priodol leihau'r cyfnod sefydlu y mae angen i'r athro newydd gymhwyso ei gwblhau, i leiafswm o 110 o sesiynau ysgol cyn belled â bod yr unigolyn yn cydsynio i'r lleihad a'i fod yn bodloni'r safonau a nodwyd yn adran 18 o Ddeddf 2014.

4.7 Bydd Rheoliadau 2020 hefyd yn caniatáu i uchafswm o 16% o'r cyfanswm nifer o sesiynau y bydd athrawon newydd gymhwyso yn eu cyflawni er mwyn cwblhau'r cyfnod sefydlu, i fod yn sesiynau dysgu proffesiynol. Mae'n rhaid i'r sesiynau dysgu proffesiynol fod:

- wedi'u cynnal rhwng 26 Mawrth 2020 a 31 Awst 2021;
- yn o leiaf 3 awr o hyd (yn olynol neu beidio) i gyfrif fel sesiwn;
- wedi'u cymeradwyo gan y corff priodol.

Effaith y newid hwn yw galluogi athrawon newydd gymhwyso i gyfrif yr amser y byddant yn ei dreulio ar ddysgu proffesiynol tuag at eu cyfnod sefydlu. Mae'r newid hwn yn adlewyrchu pwysigrwydd dysgu proffesiynol gydol gyrfa sy'n bwysicach fyth ar hyn o bryd, pan mae'r cyfleoedd i

athrawon newydd gymhwyso gwblhau eu cyfnod sefydlu wedi'u heffeithio gan COVID-19 ac y gall fod angen i athrawon ddatblygu eu sgiliau i ddysgu o bell neu drwy ddulliau cyfunol. Bydd angen i'r cyrff priodol, fel rhan o'u gwaith o gymeradwyo dysgu proffesiynol, sicrhau bod cydbwysedd rhwng dysgu proffesiynol ac ymarfer. Efallai na fydd athro newydd gymhwyso sydd wedi ymgymryd â llawer iawn o ddysgu proffesiynol o'i gymharu ag ymarfer dysgu wedi cael digon o brofiad ymarferol i fedru bodloni'r safonau proffesiynol a chwblhau'r cyfnod sefydlu.

- 4.8 Bydd effaith y newidiadau hyn yn galluogi athrawon newydd gymhwyso sy'n dangos eu bod yn bodloni'r safonau proffesiynol, i gwblhau cyfnod sefydlu llwyddiannus os nad yw'n bosibl iddynt fodloni'r gofyniad tri thymor / 380 o sesiynau. Bydd hyn yn caniatáu mwy o hyblygrwydd yn ystod cyfnod o darfu na welwyd ei debyg ac yn galluogi'r athrawon newydd gymhwyso i gwblhau'r broses sefydlu o fewn blwyddyn academaidd, neu gyfwerth.
- 4.9 Y risg os na wneir y newidiadau hyn yw na fydd cohort 2019/20 o athrawon newydd gymhwyso yn gallu symud ymlaen i gyfnod nesaf eu gyrfa, er gwaethaf y ffaith eu bod yn bodloni'r safonau proffesiynol. Gallai hyn arwain at oblygiadau ar gyfer eu cyflog ac unrhyw gyflogaeth a gynigir yn y dyfodol ar y sail eu bod wedi cwblhau eu cyfnod sefydlu. Bydd peidio â gwneud y newid hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i gynyddu'r cyllid i gefnogi dau gohort o athrawon newydd gymhwyso (2019/20 a 2020/21) o fis Medi.
- 4.10 Mae Rheoliadau 2020 yn gyfyngedig o ran amser a byddant yn dod i ben ar 31 Awst 2021. Credir bod hwn yn ddyddiad terfyn addas oherwydd y dylai ganiatáu digon o amser i'r cohort presennol o athrawon newydd gymhwyso a'r rheini sy'n dechrau ym mis Medi 2020 gwblhau eu cyfnod sefydlu. Bydd Llywodraeth Cymru yn adolygu Rheoliadau 2020 ar ôl diwedd un tymor ysgol o flwyddyn academaidd 2020/21 i ystyried a ydynt yn dal i fod yn briodol, ac yna'n parhau i'w hadolygu bob tymor wedi hynny.
- 4.11 Bydd gofynion eraill yn ymwneud â chyfnod sefydlu athrawon newydd gymhwyso yn parhau i fod yn berthnasol, fel y nodwyd yn Rheoliadau 2015 (fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau 2020) a Chanllawiau Sefydlu Llywodraeth Cymru (2015).

5. Ymgynghori

- 5.1 Ni chynhaliwyd unrhyw ymgynghoriad cyhoeddus ffurfiol oherwydd yr angen i gyflwyno'r newid polisi hwn ar fyrder mewn ymateb uniongyrchol i sefyllfa COVID-19. Ond mae swyddogion wedi ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys Arweinwyr Sefydlu Consortia Rhanbarthol, cynrychiolwyr o'r cyrff priodol a Chyngor y Gweithlu Addysg wrth ddatblygu'r Rheoliadau. Rydym hefyd wedi cysylltu ag undebau'r gweithlu.

Mae rhanddeiliaid wedi croesawu'r newidiadau fel ateb pragmatig mewn amgylchiadau eithriadol.

- 5.2 Bydd canllawiau diwygiedig yn cael eu cyhoeddi a'u rhannu gyda rhanddeiliaid cyn y daw Rheoliadau 2020 i rym i sicrhau bod y rhai sy'n rhan o'r broses sefydlu yn gallu deall yn glir y newidiadau a wnaed.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

6. Opsiynau

Mae dau opsiwn wedi'u hystyried:

Opsiwn 1: Gwneud dim, cadw Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015 fel y maent mewn grym ar hyn o bryd.

Opsiwn 2: Diwygio Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015.

Opsiwn 1: Gwneud dim, cadw Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015 fel y maent mewn grym ar hyn o bryd.

Mae angen y newidiadau i sicrhau nad yw athrawon newydd gymhwyso sy'n mynd drwy'r broses sefydlu o dan anfantais yn sgil pandemig presennol COVID-19.

Byddai peidio â gwneud y diwygiadau sydd yn Rheoliadau 2020 yn cael effaith ar gyflogaeth rhai athrawon yn y dyfodol yr oedd disgwyl iddynt gwblhau'r broses sefydlu yr haf hwn. Byddai hefyd yn arwain at fwy o gostau ac adnoddau i'w cefnogi o fis Medi 2020 ymlaen. Yn ogystal, byddai'n effeithio ar rai sy'n ennill statws athro cymwysedig yr haf hwn ac sydd am ddechrau'r broses sefydlu ym mis Medi. Gallai'r swyddi y byddai disgwyl iddynt ymgeisio amdanynt barhau i gael eu llenwi gan athrawon newydd gymhwyso nad oedd yn gallu cwblhau'r broses sefydlu yr haf hwn. Hefyd, gallai fod effaith ariannol ar y rhai nad oedd yn gallu cwblhau'r broses sefydlu gan ei bod yn bosibl na fyddant yn symud i gam nesaf y raddfa gyflog yn unol â Dogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol (STPCD).

Opsiwn 2: Diwygio Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015.

Mae diwygio Rheoliadau 2015 yn y ffordd a ddisgrifir yn Rhan 1 yn cyd-fynd â'r amcan polisi i sicrhau nad yw athrawon newydd gymhwyso o dan anfantais yn sgil pandemig COVID-19.

Effaith y newidiadau hyn fydd galluogi athrawon newydd gymhwyso, sy'n dangos eu bod yn bodloni'r safonau proffesiynol, i gwblhau'r broses sefydlu yn llwyddiannus heb yr angen i ateb y gofyniad tri thymor / 380 o sesiynau. Bydd gan Gyrrff Priodol fwy o hyblygrwydd i'w galluogi i fod yn fwy pragmatig yn ystod cyfnod o darfu na welwyd ei debyg. Mae'r newidiadau hefyd yn caniatáu i sesiynau o ddysgu proffesiynol gyfrif tuag at gwblhau'r cyfnod sefydlu.

7. Costau a manteision

Opsiwn 1: Gwneud dim, cadw Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015 fel y maent mewn grym ar hyn o bryd.

O dan y trefniadau presennol, mae Cyngor y Gweithlu Addysg yn gyfrifol am weinyddu cyllid sefydlu ar ran Llywodraeth Cymru, sy'n cynnwys cyllid ar gyfer ysgolion i'w galluogi i ryddhau athrawon newydd gymhwyso o 10% o'u hamserlen addysgu a chyllid ar gyfer yr oruchwyliaeth a'r hyfforddiant a ddarperir gan fentoriaid a gwirwyr allanol. Mae Cyngor y Gweithlu Addysg hefyd yn derbyn cyllid i weinyddu'r rhaglen sefydlu ar ran Llywodraeth Cymru, sy'n cynnwys:

- casglu a chynnal ffynhonnell ganolog o ddata am athrawon, gan gynnwys eu statws a'u cynnydd mewn perthynas â sefydlu, h.y. heb ddechrau / wedi dechrau / pasio / methu / angen estyniad;
- rhoi tystysgrifau sefydlu, a
- chlywed apeliadau sefydlu.

Cyfanswm blynyddol y cyllid sy'n cael ei ddyrannu i Gyngor y Gweithlu Addysg at y dibenion hyn yw £3,935,000.

Gallai'r opsiwn hwn arwain at gostau uwch i Lywodraeth Cymru ym mlynnyddoedd ariannol 2020-21 a 2021-22 pe bai'n ofynnol i athrawon newydd gymhwyso, a ddechreuodd y broses sefydlu yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20, barhau ym mlwyddyn academaidd 2020/21. Y rheswm dros y costau uwch yw y byddai angen i Lywodraeth Cymru gefnogi dau gohort o athrawon newydd gymhwyso am gyfnod.

Gallai'r opsiwn hwn arwain at rai arbedion i ysgolion / awdurdodau lleol o ran cyflogau. Mae STPCD yn nodi bod rhaid i'r corff perthnasol benderfynu ar gynnydd mewn cyflogau yn flynyddol ac, yn achos athrawon newydd gymhwyso, ddefnyddio tystiolaeth o'r broses sefydlu. Felly, os nad yw athrawon newydd gymhwyso yn pasio'r broses sefydlu, gallai'r corff perthnasol benderfynu peidio â chynyddu eu cyflog o fis Medi 2020 ymlaen. Mae'n anodd cyfrifo'r union arbedion gan y byddai'n dibynnu ar bob achos unigol, a gallai rhai ysgolion / awdurdodau lleol ddewis cynnig y cynnydd mewn cyflog ni waeth a basiodd yr athro newydd gymhwyso y broses sefydlu ai peidio.

Nid yw'r opsiwn hwn yn cyflawni'r un o'r manteision polisi a nodwyd mewn perthynas â diwygio Rheoliadau 2015.

Opsiwn 2: Diwygio Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015.

Gallai'r opsiwn hwn arwain at rai arbedion o ganlyniad i alluogi athrawon newydd gymhwyso i gwblhau'r broses sefydlu mewn llai o amser.

Er enghraifft, ar hyn o bryd, mae ysgol yn derbyn tua £700 y tymor i ariannu'r 10% o amser y mae athrawon newydd gymhwyso wedi'u rhyddhau o'u

hamserlen addysgu. Pe bai athro newydd gymhwyso yn cwblhau ei broses sefydlu mewn llai na 3 thymor ysgol, byddai'r cyllid sy'n cael ei ddyrannu i'r ysgol yn gostwng yn unol â hynny. Gallai'r gofyniad i fentoriaid neu wirwyr allanol gefnogi athrawon newydd gymhwyso leihau hefyd gan arwain at arbedion pellach. Serch hynny, er y byddai Rheoliadau 2020 yn caniatáu cyfnod sefydlu llai, bydd Llywodraeth Cymru yn cynghori cyrff priodol y dylai athrawon newydd gymhwyso gymryd 2-3 thymor / 220-380 o sesiynau i gwblhau eu proses sefydlu ac felly byddai'r arbedion mewn costau yn amrywio yn ôl amgylchiadau unigol athrawon newydd gymhwyso.

Bydd mân gostau gweinyddol er mwyn i Lywodraeth Cymru lunio'r canllawiau y cyfeirir atynt i helpu i weithredu Rheoliadau 2020. Mae'r opsiwn hwn yn cyflawni'r manteision polisi a nodir fel y'u hamlinellir yn Rhan 1. Ni fydd athrawon newydd gymhwyso ond yn pasio'r broses sefydlu os oes tystiolaeth eu bod yn bodloni'r safonau proffesiynol, felly ni ddylai fod effaith niweidiol ar ddysgwyr.

8. Ymgynghori

Ni chynhaliwyd ymgynghoriad ffurfiol oherwydd yr angen i gyflwyno'r newid polisi hwn ar fyrder mewn ymateb uniongyrchol i gyfyngiadau COVID-19.

9. Asesu'r gystadleuaeth

Ar ôl cwblhau'r prawf Hidlo'r Gystadleuaeth, canfuwyd na fydd yna effeithiau ar gystadleuaeth.

10. Adolygu ar ôl gweithredu

Fel arfer, argymhellir adolygu deddfwriaeth dair blynedd ar ôl ei gweithredu. Mae terfyn amser anochel i effaith y Rheoliadau hyn oherwydd pandemig COVID-19. Serch hynny, bydd Llywodraeth Cymru yn adolygu Rheoliadau 2020 ar ôl diwedd un tymor ysgol ym mlwyddyn academaidd 2020/21 i ystyried a ydynt yn dal i fod yn briodol a bydd yn parhau i'w hadolygu bob tymor wedi hynny.